

Πανελλαδικές εξετάσεις 2018

Ενδεικτικές απαντήσεις στο μάθημα «Ιστορία Γ' τάξης ΓΕΛ»

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. «Κλήριγκ»: Σχολικό βιβλίο, σελ. 54. «Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά... είχε και θετικά στοιχεία.»

β. Εθνικόν Κομιτάτον: Σχολικό βιβλίο, σελ. 77: Επιμέρους πολιτικός σχηματισμός με μικρότερη απήχηση συγκριτικά με τους Πεδινούς – Ορεινούς που συμμετείχαν στο πλαίσιο των εργασιών της Εθνοσυνέλευσης των ετών 1862 – 1864. «Το Εθνικόν Κομιτάτον.... Οθωμανική Αυτοκρατορία».

γ. Οργανισμός (1914): Σχολικό βιβλίο, σελ. 140-141: «Τον Ιούλιο του 1914... γεωργικό κλήρο»

Διευκρίνιση:

Το χωρίο: «Στην αρχή η περίθαλψη των προσφύγων... μικρή κρατική επιχορήγηση.» μπορεί να αποδοθεί χωρίς αρνητική βαθμολογία.

ΘΕΜΑ Α2

α. → Σωστό

β. → Σωστό

γ. → Σωστό

δ. → Λάθος

ε. → Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

α. Σχολικό βιβλίο, σελ. 92: «Από τα αντιβενζελικά κόμματα... ήταν πιο διαλλακτικό.»

β. Σχολικό βιβλίο, σελ. 92: «Ως αντιβενζελικά θεωρούνταν... διαρκώς συντηρητικότερες θέσεις.»

ΘΕΜΑ Β2

α. Σχολικό βιβλίο, σελ. 206-207: 1. Η οργάνωση της Κρητικής Πολιτείας: «Μέσα σε μία απεριόριστη φρενίτιδα ενθουσιασμού ... Υπουργός Δικαιοσύνης ορίστηκε ο Ελευθέριος Βενιζέλος.»

Διευκρίνιση:

Η εκφώνηση του Β2α παραπέμπει στον τίτλο.

β. Σχολικό βιβλίο, σελ. 208: 2. Η περίοδος της δημιουργίας: « Η πρώτη κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας... ίδρυσε την Κρητική Τράπεζα»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

- Απαιτείται η κατάλληλη δομή:
  - πρόλογος
  - κυρίως θέμα
  - επίλογος
- Επιλέγουμε τα κύρια σημεία των παρατιθέμενων κειμένων
- Συνδυάζουμε με την ανάλογη ιστορική αφήγηση
- Εφόσον τίθενται υποερωτήματα α. και β. τότε απαιτούνται:
  - Κοινός πρόλογος
  - Διαχωρισμός των υποερωτημάτων

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα παρατιθέμενα ιστορικά κείμενα (Α, Β, Γ) παρέχουν τις πληροφορίες εκείνες οι οποίες καθιστούν σαφή την αναπτυξιακή πολιτική του σιδηροδρομικού δικτύου στην Ελλάδα το 19^ο αιώνα σε συνάρτηση με τις δυσκολίες και την εκπλήρωση των προσδοκόμενων στόχων του. Συμπληρώνουν και διευρύνουν την ιστορική αφήγηση.

ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑ

α.

Ό,τι αφορά στο α) υποερώτημα τα δεδομένα του ΚΕΙΜΕΝΟΥ Α τα οποία μας παραπέμπουν στις προσδοκίες για την ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου στην Ελλάδα το 19^ο αιώνα συμπίπτουν με τις προσδοκίες των αναπτυγμένων Ευρωπαϊκών κρατών, όπως αυτές καταδεικνύονται στο σχολικό εγχειρίδιο σελ. 33-34, **8. Το δίκτυο των σιδηροδρόμων** : «Η πιο χαρακτηριστική από τις αλλαγές ... ίσως το 1835», «Από την άλλη μεριά ... να απορροφήσουν.», «Οι ελληνικές κυβερνήσεις... με τους διεθνείς άξονες.»

ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ Α

Το κείμενο είναι ανηλεγμένο από το έργο του Α. Ν. Βερναρδάκη, Περί του εν Ελλάδι εμπορίου.

- ▶ Με την κατασκευή του σιδηροδρομικού δικτύου θα αυξάνονταν οι γεωργικές εργασίες, τα κέρδη, ο υλικός και κατά συνέπεια ο ηθικός βίος των γεωργών.
- ▶ Η ανταλλαγή προϊόντων θα βελτίωνε την ποιότητα, την ποσότητα και το κέρδος.
- ▶ Η ανάπτυξη της γεωργίας θα συνέβαλε ταυτόχρονα στην ανάπτυξη των χειρωνακτικών επαγγελμάτων και της βιομηχανίας.
- ▶ Θα περιορίζονταν οι εισαγωγές ομοειδών προϊόντων και η εξοικονόμηση χρημάτων θα εξασφάλιζε την προμήθεια νέων προϊόντων ξένων και εγχώριων.

β. Απαιτούμενη ιστορική αφήγηση για την επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου: Σχολικό βιβλίο, σελ. 33-34: «Μέχρι την δεκαετία του 1880... κερδοσκόπους», «Την ίδια περίπου εποχή... Ινδικό Ωκεανό.», σχολικό βιβλίο, σελ. 34-35: «Το σιδηροδρομικό δίκτυο της Ελλάδας... 900 χιλιόμετρα σιδηροδρομικής γραμμής.»

Απαιτούμενη ιστορική αφήγηση για τις δυσκολίες της επέκτασης του σιδηροδρομικού δικτύου:

Σχολικό βιβλίο σελ. 33: «Ανυπέρβλητες όμως δυσκολίες ... δεν μπορούσε να εξοικονομήσει.»

Σχολικό βιβλίο, σελ. 34-35: «Τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισε... η αποδοτικότητα ήταν πολύ αμφίβολη.»

ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ Β

Το κείμενο Β αποτελείται από τον ιστορικό πίνακα, ο οποίος είναι αντλημένος από την ιστορία του Ελληνικού κράτους του Γ. Δερτιλή. Παρέχει τα στοιχεία εκείνα τα οποία μας παραπέμπουν στα χιλιόμετρα του ελληνικού σιδηροδρομικού δικτύου από το 1869 έως το 1907.

Σχολιασμός του πίνακα:

Συγκεκριμένα, παρατηρούμε ότι κατά το έτος 1869 το σιδηροδρομικό δίκτυο έφτανε μόλις τα 9 χιλιόμετρα ενώ κατά την δεκαετία του 1880 και συγκεκριμένα το 1883 παρατηρείται μια αυξητική τάση που προσεγγίζει τα 22 χιλιόμετρα ενώ το 1865 εκτινάσσεται στα 222 χιλιόμετρα. Το 1889 τριπλασιάζεται η χιλιομετρική δυναμική του δικτύου και προσεγγίζει τα 640 χιλιόμετρα ενώ το 1892 και 1897 φτάνουν στα 900 και 970 χιλιόμετρα αντίστοιχα. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η κατασκευή του σιδηροδρομικού δικτύου αγγίζει το ζενίθ της ανάπτυξης. Από το 1903 μέχρι και το 1907 παρατηρείται μια σταθερά αυξητική τάση καθώς το 1903 πλησιάζει τα 1132 χιλιόμετρα ενώ το 1904 και 1907 τα 1335 και 1372 αντίστοιχα.

Διευκρίνιση:

Τα δεδομένα του πίνακα πρέπει να συνδυαστούν με την απαιτούμενη ιστορική αφήγηση.

Υ.

Απαιτούμενη ιστορική αφήγηση: σχολικό βιβλίο, σελ. 35: «Πραγματικά, το σιδηροδρομικό δίκτυο κλήθηκε... τόσο ριζοσπαστικές αλλαγές.», σχολικό βιβλίο σελ. 33 « επιπλέον, η γειτνίαση της θάλασσας ... σιδηροδρομικού δικτύου» .

ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ Γ

Το κείμενο είναι αντλημένο από το έργο του Γ. Δερτιλή, Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση, 1880-1909.

- ▶ Η χρησιμότητα των σιδηροδρόμων για μια διαδικασία μετάβασης ήταν αμφισβητήσιμη, αν όχι τελείως αρνητική.
- ▶ Παρά την επενδυτική πολιτική που εφαρμόστηκε στην ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου δε δημιουργήθηκαν οι συνθήκες οικονομικής απογείωσης. Στο κείμενο αμφισβητείται η επενδυτική πολιτική.
- ▶ Η έλλειψη βιομηχανικού υπόβαθρου, ειδικευμένου εργατικού δυναμικού και τροχαίου υλικού ανέστειλε τον τονωτικό ρόλο του σιδηροδρομικού δικτύου.
- ▶ Η ανομοιομορφία των σιδηροδρομικών γραμμών και η επιπολαιότητα στην κατασκευή τους εμπόδισαν την προσδωκόμενη αποτελεσματικότητα του σιδηροδρόμου.
- ▶ Το σιδηροδρομικό δίκτυο εξυπηρετούσε κυρίως παράλιες περιοχές.
- ▶ Ο ανταγωνισμός των θαλάσσιων συγκοινωνιών που κυριαρχούσαν στις μεταφορές στα παράλια, δηλαδή σε πολύ μεγάλο τμήμα της χώρας, εμπόδιζε την αποδοτικότητα των μεταφορών μέσω του σιδηροδρομικού δικτύου.

Διευκρίνιση:

Για την πληρότητα του σχολιασμού των ΚΕΙΜΕΝΩΝ Α και Γ απαιτούνται αξιολογικές κρίσεις.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

- Συμπεράσματα – διαπιστώσεις
- Στηριζόμαστε σε αντικειμενικά δεδομένα και όχι σε προσωπικές – υποκειμενικές τοποθετήσεις
- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε χωρία από την ιστορική αφήγηση
- Χρησιμοποιούμε τις στερεότυπες διαρθρωτικές φράσεις για το συμπέρασμα.

ΘΕΜΑ Δ1

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα παρατιθέμενα κείμενα (Α, Β, Γ) αναφέρονται στο ζήτημα της παραχώρησης κλήρου στους πρόσφυγες – αγρότες, μετά το 1923 καθώς και στις επιπτώσεις στην αγροτική οικονομία της χώρας από την εγκατάστασή τους. Συμπληρώνουν και διευρύνουν τις πληροφορίες του σχολικού εγχειριδίου.

ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑ

α. Ό,τι αφορά στο α) υποερώτημα σχετικά με την παραχώρηση κλήρων το σχολικό βιβλίο αναφέρει ότι: **2. Η αγροτική αποκατάσταση**, σχολικό βιβλίο, σελ. 156-157: «Η αγροτική αποκατάσταση... Αγροτική Τράπεζα»

Διευκρίνιση:

Το χωρίο: «για τη στέγαση τηρήθηκε... ένας σταύλος» από το σχολικό βιβλίο, σελ. 157, είναι προαιρετικό.

ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ Α

Το παρατιθέμενο κείμενο είναι αντλημένο από την Κοινωνία των Εθνών, Η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα.

- ▶ Οι εκπρόσωποι των προσφύγων παραλαμβάνουν άμεσα την καλλιεργήσιμη γη χωρίς τοπογράφηση και κατά, προσέγγιση.
- ▶ Το μέγεθος της διαθέσιμης γης εξαρτάται από τη συνολική έκταση.
- ▶ Οι υπηρεσίες καθορίζουν τον τρόπο κάλυψης βιοτικών αναγκών καθώς και των μέσων εξόφλησης των χρεών.
- ▶ Κριτήριο διανομής γης και ο αριθμός των μελών της οικογένειας.
- ▶ Η αξία της γης διαφοροποιείται ανάλογα με την περιοχή, την ποιότητα εδάφους, την υποδομή και άλλες παραμέτρους.

β. Ό,τι αφορά στο β) υποερώτημα σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους ωφελήθηκε η αγροτική οικονομία από την εγκατάσταση των προσφύγων το σχολικό βιβλίο αναφέρει ότι: σχολικό βιβλίο, σελ. 167 – 168: **γ. Οικονομία:** «Για ένα διάστημα η άφιξη των προσφύγων... σε αυτές τις ασχολίες στην πατρίδα τους.» και σελ 53: «Ανάλογες προσπάθειες έγιναν... καλλιεργούμενων εδαφών.»

ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ Β

Το ιστορικό κείμενο Β είναι αντλημένο από το έργο του Η. Morgenthau. Η αποστολή μου στην Αθήνα. Το έπος εγκατάστασης.

- ▶ Οι αγρότες πρόσφυγες ασχολήθηκαν με την καλλιέργεια δημητριακών και κυρίως σιταριού λόγω των άθλιων συνθηκών που δεν τους επέτρεπαν την ενασχόληση με άλλες καλλιέργειες.
- ▶ Η αναγκαιότητα εξασφάλισης των βασικών ειδών επιβίωσης – όπως το ψωμί – δεν τους επέτρεπε την αναμονή απόδοσης άλλων καλλιεργειών, γι' αυτό περιορίστηκαν στο σιτάρι.
- ▶ Επιπλέον, η δυνατότητα καλλιέργειας καπνού προϋπέθετε τις απαραίτητες συνθήκες, έδαφος, κλίμα κ.λ.π.
- ▶ Το νέο αυτό παραγόμενο προϊόν της χώρας απέφερε μεγάλα κέρδη στον καλλιεργητή, παρά την αργή ανάπτυξή του.
- ▶ Αύξηση της ενασχόλησης των αγροτών με την καπνοκαλλιέργεια λόγω παραχώρησης εδαφών.
- ▶ Προωθείται η καλλιέργεια σε σταφύλια και οπωροφόρα.
- ▶ Η αύξηση των αγροτικών προϊόντων ενισχύει και τα αντίστοιχα αγροτικά επαγγέλματα, όπως του σιδηρουργού και του μυλωνά.

ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ Γ

Το κείμενο είναι αντλημένο από το έργο του Κ. Κατσάπη, «Η αποκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου: Το γενικό περίγραμμα».

- ▶ Η υλοποίηση των έργων υποδομής βελτίωσε τις συνθήκες διαβίωσης των αγροτών προσφύγων και συνέβαλε στην ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής.
- ▶ Με αφορμή την διαδικασία αποκατάστασης των προσφύγων, το Κράτος επενέβη δυναμικά και στην αγροτική οικονομία.
- ▶ Οι απαλλοτριώσεις των τσιφλικιών και η αναδιανομή της γης άλλαξαν την όψη της υπαίθρου.
- ▶ Το 1936 διπλασιάστηκαν οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις ενώ εποικίστηκαν παραμεθόριες περιοχές στη Βόρεια Ελλάδα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

- Συμπεράσματα – διαπιστώσεις
- Στηριζόμαστε σε αντικειμενικά δεδομένα και όχι σε προσωπικές – υποκειμενικές τοποθετήσεις
- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε χωρία από την ιστορική αφήγηση
- Χρησιμοποιούμε τις στερεότυπες διαρθρωτικές φράσεις για το συμπέρασμα.